

Tijdvak 5

In het kort

In dit tijdvak vind de renaissance plaats ook wel de "wedergeboorte" genoemd, mensen gingen goed kijken naar de oudheid en zagen er schoonheid in, dit uitte zich vooral in kunst en ook in de manier waarop ontdekkingen werden gedaan en hoe men leefde zo ging men genieten van het leven en ging men op ontdekkingsreis en heeft meerdere ontdekkingen als gevolg gehad waaronder Amerika in 1492.

Dit tijdvak is ook erg belangrijk voor ons als Nederland, dit omdat de basis van ons land in deze periode is gevormd doormiddel van de 80 jarige oorlog ook wel de opstand genoemd. Waarmee we ons losmaakten van het Spaanse rijk bestuurd door Philips de 2e.

5.1 De renaissance

De renaissance ontstond in de 15e eeuw in Italië. Rijke handelaren en bankiers kregen meer oog voor de goede kanten van het leven en waren minder bezig met God en het hiernamaals. Het nieuwe levensgevoel ging samen met nieuwe belangstelling voor het klassieke erfgoed (kunst, architectuur, letterkunde en kennis van de Grieken en Romeinen). De humanisten wilden begrijpen wat de klassieke schrijvers echt hadden bedoeld, los van het christendom. De Turkse verovering van Constantinopel in 1453 gaf het humanisme (stroming onder geleerden vanaf de 15e eeuw die zich vooral kenmerkte door vernieuwde studie van de klassieke filosofie, literatuur en kunst) een extra impuls. Op een gegeven moment behoorde het lezen van klassieke teksten bij de opleiding van elke burger. De ontwikkeling tot zelfstandig individu werd een nieuw opvoedingsideaal. Een belangrijk humanist buiten Italië was Erasmus van Rotterdam. Hij ging voor een christelijk humanisme. Een van de belangrijkste natuurwetenschappers uit die tijd is de Poolse sterrenkundige Copernicus. Hij ontwierp een model van het zonnestelsel waarin niet de aarde, maar de zon het stilstaande middelpunt was. Dit zou het wereldbeeld veranderen.

5.2 De Europese expansie

In 1492 ontdekte Christopher Columbus Amerika. In het begin dacht hij dat hij de oostkust van India had bereikt. Columbus geloofde namelijk al dat de aarde rond was en dat hij over de oceaan rond de wereld in India was gekomen. Wat hij niet had voorzien is dat het een heel continent was. Dit werd later pas duidelijk na de ontdekkingsreizen van Amerigo Vespucci, zijn ontdekkingen werden in 1507 in de Universalis Cosmographia beschreven. Deze twee ontdekkingen waren het begin van de Europese expansie in Amerika. In de jaren na deze ontdekkingen werden al snel kolonies gesticht en werden grote stukken land toegeëigend door de Europeanen.

De Portugezen stichtten in de 16e eeuw versterkte handelsposten rond de Indische oceaan en dreven handel met Chinezen en Japanners. De Spanjaarden onderwierpen Mexico en Peru. Ook gingen ze de goud- en zilvervoorraden gebruiken. Ze vernietigden de indiaanse samenlevingen en dwongen de bevolking voor hen te werken. Ze stierven massaal door ziektes waar ze geen weerstand tegen hadden. Eind 16e eeuw ontstond een nieuwe golf van ontdekkingsreizen. In 1596 probeerde Willem Barentz India te bereiken maar strandde op Nova Zembla. In datzelfde jaar bereikte andere Nederlands India wel.

5.3 De kerkhervorming

Erasmus spotte met de onwetendheid, het bijgeloof en de aandacht voor uiterlijkheden binnen de kerk. Hiermee werd hij een voorloper van de reformatie of kerkhervorming (veranderen en

verbeteren naar de oorspronkelijke, zuivere staat van de kerk, verzamelaam van christelijke kerken die zijn afgescheiden van de rooms-katholieke kerk). Erasmus zelf bleef ondanks zijn kritiek op de kerk wel katholiek, om kerkscheuring te voorkomen. Maar de kerk kon in de middeleeuwen alle bewegingen die zich tegen haar keerden als ketterij vernietigen. 31 oktober 1517 spijkerde Luther 95 stellingen op de deur van de Slotkerk in Wittenberg. Deze stellingen gaan voornamelijk over de aflaathandel. Zijn reformatie scheurde het christendom in West-Europa uiteen in twee vijandige kampen: de protestanten die met de kerk van Rome hadden gebroken en de katholieken die trouw bleven aan de paus. De kern van Luthers leer was dat de zondige mens de genade van God niet kon verdienen met 'goede werken', maar dat alleen het geloof hem kon redden. Hij verwierp de verering van heiligen en relikwieën. In 1555 werd de strijd pas beëindigd met de Godsdienstvrede van Augsburg. Elke vorst mocht voortaan de godsdienst in zijn gebied bepalen. Na Luther kwamen nog meer hervormers zoals Johannes Calvijn. Terwijl Luther dacht dat het geloof de mens kon redden, geloofde Calvijn dat vanaf het begin van de tijd was voorbestemd wie veroemd waren tot de hel, en wie uitverkozen voor de hemel. Ook vond Luther dat de Duitse vorsten het geloof in hun gebied mochten regelen. Calvijn vond dat geen vorst en geen overheid wat over de kerk te zeggen mocht hebben.

5.4 De Nederlandse Opstand

In elk gewest van de Nederlanden had de vorst een stadhouder (plaatsvervanger). De stadhouder voerde bijvoorbeeld overleg met de Staten. Onder Karel V werden meer dan 2000 protestante Nederlanders op de brandstapel verbrand om hun geloof. Toen Filips de Nederlanden moest verlaten stelde hij zijn halfzus aan als landvoogdes. Het volk kwam in opstand tegen de regering en vroeg om afschaffing van de inquisitie. Filips halfzus beloofde matiging van de inquisitie. Hierdoor voelden de calvinisten zich weer vrijer en brak er een Beeldenstorm uit. Op 1 april 1572 werd Den Briel ingenomen onder leiding van Willem van Oranje. Den Briel werd toen verlost van Alva, die door Filips gestuurd was om orde op zaken te brengen. Dit alles leidde tot de Nederlandse Opstand (de opstand van de Nederlandse gewesten tegen hun landsheer, de Spaanse koning Filips 2, die uiteindelijk leidde tot een splitsing van de Nederlanden in de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden en de vorming van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden in het noorden). Willem van Oranje richtte de Unie van Utrecht op. De opstand kwam in een diepe crisis toen een katholieke fanaticus Willem van Oranje vermoordde. Onder de zoon van Willem van Oranje (Maurits van Oranje), kreeg de Republiek na 1588 het hele noorden in handen.